

Yona Metzger

Chief Rabbi of Israel

President of The Chief Rabbinic Council

יונה מצגר

הרב הראשי לישראל

נשיא מועצת הרבנות הראשית

לכבוד

מרנן ורבנן

רבני הערים, השכונות והמושבים

די בכל אתר ואתר

הוראות בענין השימוש בפילטרים השונים במקוואות

מבוא

בית הדין הארצי למקוואות התכנס לדיון מיוחד בלשכת מרן הרב הראשי לישראל הגר"י מצגר שליט"א ודנו יחדיו בהיבטים ההלכתיים של ה"פילטרים" השונים הקיימים לשימוש במקוואות, וקביעת ההכרעה ההלכתית בנושא זה.

כידוע, ההתפתחות הטכנולוגית מאפשרת סינון של המים במקווה על ידי פילטרים מיוחדים המותאמים למטרה זו. השימוש בכך, תורם לניקיון מי המקווה מחד גיסא, אולם מאידך, עלולים להיות בו מכשולים הלכתיים, הפוסלים את כשרות המקווה.

לאור הדרישה הגוברת והולכת לעשות כל אשר לאל ידנו לשמירה על ניקיונם של המקוואות במסגרת ההלכה, ולאור בקשת משרד הדתות להתקין פילטרים במקוואות לשם חיסכון במים, והתקציבים המיוחדים שהוקצבו לצורך התקנת פילטרים אלה במאות מקוואות ברחבי הארץ, נאלצנו להיכנס לעובי הקורה ולברר את הנדרש בנושא זה על פי ההלכה.

החלטות ביה"ד

א. פילטר חיצוני

קיים בשוק פילטר חיצוני, המותקן מחוץ לבור הטבילה, ומי המקווה מגיעים אליו על ידי צינורות המוליכים אותם דרך משאבה אל מיכל הפילטר. המיכל עצמו מלא בחול או אבנים קטנות, וכאשר המים עוברים דרכו מתבצע בהם סינון. במערכת זו קיים סנן ראשון בו עוברים המים סינון המפריד את הפסולת מן המים כדי שלא יכנסו למנוע ויקלקלוהו, ולאחר מכן המים עוברים סינון נוסף. לאחר השלמת תהליך הסינון, יוצאים המים מן המיכל דרך תעלה המובילה אל אוצר הזריעה, ומשם הם מגיעים לבור הטבילה. זהו התיאור בקצרה של הפילטר החיצוני הקיים.

בשעה שבה מערכת הסינון פעילה, קיימת בעיה חמורה בכשרות המקווה, שכן המים אינם מכונסים בבור הטבילה אלא זוחלים. אמנם אין הדבר מוחלט שגם זחילה כזו שעתידיה לחזור למקומה היא בכלל זחילה, ויש לדון בבירור ההלכה במקרה כזה, ולא כאן המקום לעסוק בכך, על כל פנים לכתחילה ברור שאין לתקן מקווה שיפעל בצורה כזו.

אולם לאחר שהסתיים תהליך הסינון, אין כאן זחילה, ולכאורה חזרו המים לכשרותם לאחר שנזרעו כדיון.

Yona Metzger

Chief Rabbi of Israel

President of The Chief Rabbinic Council

יונה מצגר

הרב הראשי לישראל

נשיא מועצת הרבנות הראשית

ב. הבעיות ההלכתיות בפילטר חיצוני

אלא שגם בזמן שאין מערכת הסינון פעילה יש כמה חסרונות בפילטר כזה:

- א. היות וכאמור אין לטבול במקווה בשעה שמתבצע תהליך הסינון, עלול להיות מכשול שמא מחוסר השגחה או מהירות, ובפרט בזמני לחץ שונים, תטבולנה נשים בשעה שהפילטר פועל, וכאמור לעיל, במצב כזה ישנה שאלה חמורה ביותר על כשרות הטבילה. כבר הזהיר על כך הגאון הגדול רבי יצחק וייס זצ"ל, בעל ה"מנחת יצחק", שהשימוש בפילטר כזה יכול לגרום לתקלה חמורה זו.
 - ב. עוד שמעתי ממרן הגר"ש אלישיב שליט"א (ישלח השי"ת דברו וירפאהו במהרה, בתוך שאר חולי עמו ישראל) והגר"נ קרליץ שליט"א, שעוררו בעיה נוספת בפילטר הנ"ל הנמצא מחוץ למי המקווה; מכיון שהצינור המוליך את מי המקווה למשאבה ומשם לפילטר מלא מים תמיד, ואף כשאין משאבת הפילטר פועלת, מכל מקום הצינור עצמו מלא במים, נמצא שלעולם מי המקווה עומדים על המשאבה שהיא כלי המקבל טומאה, והיא המעכבת את זחילת המים. אם כך, יש לפסול את המקווה משום שדבר המקבל טומאה מעכב את הזחילה, (ראה שו"ע יו"ד ס"י רא סעיף נ, ובנושאי כלים שם).
 - ג. חסרון נוסף קיים בפילטר כזה, דהנה ידועה שיטת הראב"ד בספר "בעלי הנפש" דמה ששנינו שאם נתן סאה מים שאובין ונטל סאה כשר, היינו רק עד רובו, אבל ביותר מכך פסול. לפי זה אם הפילטר נמצא מחוץ לבור הטבילה, כל המקווה נפסל לעולם, כיון שיצאו כל המים ונעשו שאובין, ולא יועיל מה שחוזרים המים אח"כ לאוצר הזריעה. (בשיטת הראב"ד יש להאריך עוד, והורחבו הדברים במקום אחר).
- עקב בעיות אלו, נראה שלכתחילה אין לבנות במקווה מערכת סינון הפועלת בצורה האמורה לעיל.

ג. התנאים להתיר הפעלת פילטר חיצוני

- במקווה שכבר מותקנת בו מערכת פילטר חיצונית, והחלפתה כרוכה בהוצאה כספית משמעותית, ניתן להתיר את הפעלת המערכת הקיימת בתנאים הבאים:
- א. אין להפעיל את מערכת הסינון בזמן הטבילה בשום פנים ואופן. יש ליידע בעל פה את כל הבלניות המופקדות על תפעול המקווה על חומרת המכשול העלול ח"ו להיגרם כתוצאה מחריגה מכלל זה, ולקבוע כללים ברורים בנושא שעות הפעלת המערכת, כך שלא יבואו לידי תקלה. כמו כן, יש לתלות מספר שלטים בולטים במקומות המתאימים במקווה, המזהירים על חומרת דבר זה.
 - ב. כמו כן, חובה להתקין במקווה כזה מערכת כיבוי, שתפעל לניתוק החשמל בבור הטבילה בזמן שבו מופעלת מערכת הסינון של הפילטר, כדי למנוע אפשרות של טבילה במקווה בשעה זו מחוסר ידיעה. יש לוודא מידי פעם את תקינות מערכת זו.
 - ג. במידה ועל אף כל זאת פעלה מערכת הסינון בשעה שטבלה אשה במי המקווה, על הבלנית לשאול שאלת רב מיידית, כדי לברר מה דינה של הטובלת, וליידע אותה על כך.
 - ד. במקרה בו התרחשה התקלה האמורה, חובה על הממונים על כשרות המקווה, לברר כיצד אירע המכשול, להפיק לקחים ולרענן את הכללים האמורים לעיל, כדי שחלילה לא תישנה.
 - ה. כדי למנוע את בעיית הזחילה על ידי דבר המקבל טומאה, (ראה בסעיף הקודם אות ב') יש להתקין ברז מיוחד שיכניס אוויר לתוך הצינור המוליך את המים מהמקווה, מיד בשעה שנפסקת פעולת הפילטר, על מנת שלא ייכנסו לשם מים.

Yona Metzger

Chief Rabbi of Israel

President of The Chief Rabbinic Council

יונה מצגר

הרב הראשי לישראל

נשיא מועצת הרבנות הראשית

יש להדגיש, כי כשרות המקווה אשר מותקן בו פילטר חיצוני, היא רק באופן שהמים נכנסים חזרה לאוצר הזריעה וחוזרים לכשרותם, ומשם הם חוזרים לבור הטבילה. אולם באופן שהמים נכנסים מיד לבור הטבילה אין להקל בכך כלל, וחובה למנוע טבילה במקווה זה באופן מיידי ומוחלט עד לשינוי המערכת, שתפעל באופן האמור לעיל.

ד. פילטר שבתוך מקום הטבילה

במקווה בו באים להתקין פילטר הכשר לכתחילה, יש להתקינו בתוך בור מי הטבילה, שבו אף בזמן הסינון נשארים המים בתוך המקווה, ובאופן זה מסתלק החשש המוזכר לעיל, שכן במקרה כזה אין חשש זחילה. אולם כמובן, יש לבדוק את תקינות כל המערכת, על מנת לוודא שאין בה חשש כלשהו.

ה. פילטר הכשר לשימוש במקוואות

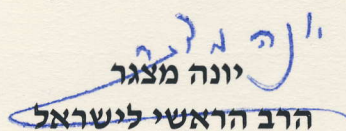
ביה"ד של הרה"ר לישראל תכנן פילטר שנבדק כולו ונמצא כשר לכו"ע לשימוש במקווה. ניתן לקבלו ברבנות הראשית לישראל, ולתאם את הפיקוח על התקנת המערכת ע"י נציג ביה"ד לענייני מקוואות. כדי להסיר מכשול, ייקבע מעתה ואילך נוהל ברור, לפיו אין להתקין שום פילטר במקוואות ללא אישור הרבנות הראשית לישראל. האישור ינתן לאחר בדיקת רב המוסמך לכך, שיראה את הפילטר לפני התקנתו ולאחר התקנתו, ויאשר כי אכן הוא כשר לשימוש. כדי למנוע זיופים ומכשולים, יש לוודא שעל כל מערכת הסינון, הסננים והפילטר, יצוין מספר זיהוי עם תעודת כשרות, כדי שתהיה אפשרות לוודא על פיו כי אכן זו המערכת שנבדקה ואושרה לשימוש במקווה.

ו. אישור על כשרות המקווה

להזכירכם, לאור החששות השונים הצצים חדשים לבקרים עקב ההתפתחויות והחידושים הטכנולוגיים השונים, נדרש פיקוח ותעודת אישור על כשרות המקווה. התעודה תינתנה על ידי הרה"ר לישראל לאחר בדיקת מכלול הנושאים שבהם תלויה כשרותו של המקווה, כמו כשרות בור הטבילה, האוצרות, הפילטר, הצנרת, וכו', ותהיה חתומה בידי הרבנים המוסמכים על נושא זה.

זוהי ההזדמנות להודות ולברך את כב' הרה"ג אליהו אלהרר שליט"א, רב העיר מודיעין, על פועלו המבורך למען טהרת בנות ישראל בכלל ובית הדין הארצי למקוואות שע"י הרה"ר לישראל בפרט.

הכו"ח למען קדושת וטהרת בית ישראל
ובברכת פסח כשר ושמח,

יונה מצגר
הרב הראשי לישראל

